

Aan: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Mw. L.M.N. Kroon, directie Macro-Economische Vraagstukken en Arbeidsmarkt
Mw. F.L.H.M. L'Ortye, directie Publieke Gezondheid
Cc: R. de Nood (MEVA), K. de Graaf (MEVA), D. Höppener (PG), F. van der Windt (PG)

18 maart 2021

Onderwerp: Effectief inzetten bestaand budget opleiding arts M+G Jeugd

Geachte mevr. Kroon en mevr. L'Ortye,

Ondergetekenden maken zich grote zorgen over het ontstane capaciteitstekort aan gesubsidieerde opleidingsplaatsen tweede fase opleiding arts M+G Jeugd. Met deze brief luiden wij de noodklok over dit tekort en pleiten wij voor een verruiming van het aantal opleidingsplaatsen tweede fase arts M+G Jeugd. Wij zien mogelijkheden in een budget neutrale oplossing, waarmee het bestaand budget van de opleiding effectief wordt ingezet ten gunste van de tweede fase.

Capaciteitstekort: mismatch vraag en aanbod opleidingsplaatsen tweede fase arts M+G

We zien binnen de jeugdgezondheidszorg momenteel een toename van de vraag naar opleidingsplaatsen tweede fase arts M+G Jeugd. Voor 20 beschikbare (gesubsidieerde) opleidingsplaatsen van het cohort september 2021 hebben 46 jeugdartsen gesolliciteerd. Dit maakt dat er een acuut capaciteitstekort van 26 plaatsen is. De toename van de vraag heeft ondermeer te maken met het volgende:

- Huidige arts eerste fase hebben de ambitie arts M+G te worden en willen direct doorstromen naar de tweede fase;
- Jeugdartsen KNMG (afgeronde eerste fase) willen voorafgaand aan de start van de vierjarige opleiding arts M+G doorstromen naar de tweede fase. Zij hebben nog onvoldoende garantie dat zij ná invoering van de vierjarige opleiding alsnog hun opleiding tot arts M+G kunnen afmaken;
- Werkgevers hebben - in de huidige maatschappelijke context en door de lessen zoals geleerd tijdens de coronacrisis- behoefte aan kwalitatief goed opgeleide en breed georiënteerde artsen in de publieke gezondheid en stimuleren hun artsen de opleiding tot arts M+G te gaan doen.

Aanpassing ramingen Capaciteitsorgaan nodig

Het Capaciteitsorgaan heeft de toegenomen vraag niet meegenomen in de raming. De laatste raming van het Capaciteitsorgaan uit 2019 is gebaseerd op een casemix voor artsen binnen de jeugdgezondheidszorg die de door ons verwachte ontwikkeling nog niet heeft meegenomen. Ook is bij de raming 2021-2024 geen rekening gehouden met de gevolgen van de ingezette maatregelen om de instroom in de opleiding van artsen M+G te vergroten noch met de coronacrisis. Hierdoor sluit de geraamde capaciteit onvoldoende aan op de actuele behoeften van zowel professionals als werkgevers in de publieke gezondheid. De juiste instroom op de juiste plek wordt hierdoor belemmerd. AJN en KAMG hebben onlangs het Capaciteitsorgaan verzocht om de casemix voor artsen binnen de jeugdgezondheidszorg zoals vastgesteld in 2015 los te laten. Om ervoor te zorgen dat de instroom van artsen M+G in de publieke gezondheid geborgd blijft pleiten wij voor een nieuwe raming van het Capaciteitsorgaan voor 2021 en verder waarbij rekening gehouden wordt met de huidige ontwikkelingen. Het Capaciteitsorgaan heeft inmiddels een aantal initiatieven, zoals een

pilot in samenwerking met jeugdgezondheidszorgorganisaties, in gang gezet ten behoeve van langere termijn oplossingen.

Instroom arts M+G Jeugd borgen

De laatste jaren is er - met steun van VWS en de SBOH - op diverse manieren ingezet op het verhogen van de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van het beroep en de opleiding tot arts M+G. Om hiermee de instroom van artsen M+G te vergroten. We zien nu de effecten van ingezette acties zoals de invoering van het landelijk werkgeverschap, een grote arbeidsmarktcampagne arts M+G, het Programma Versterking Publieke Gezondheid en het nieuwe Landelijke Opleidingsplan arts M+G. We hebben hiermee bereikt dat er inmiddels een grote groep jeugdartsen 'voor de opleiding en het vak van de breed opgeleide arts M+G Jeugd gaat'. We hebben echter op dit moment nog steeds een groot tekort aan artsen M+G. Het aantal artsen M+G is de afgelopen twintig jaar met ruim 40% afgenomen van 1200 naar minder dan 700 nu. De coronacrisis maakt des te meer zichtbaar en duidelijk dat we de artsen M+G in de publieke gezondheid heel hard nodig hebben. Het is op meerdere gronden onverantwoord dat de effecten van bovengenoemde brede inzet teniet worden gedaan.

Uitstroom en verminderde instroom voorkomen

Huidige nieuwe aios eerste fase zijn gedreven aan een vernieuwde opleiding begonnen, met een nieuw beroepsperspectief, als artsen met hart voor de publieke gezondheid in brede zin. Zij verkeerden in de veronderstelling dat zij arts M+G Jeugd konden worden. Hun teleurstelling en demotivatie is groot, nu blijkt dat zij de opleiding tot arts M+G Jeugd niet kunnen afronden. Als de capaciteit van de opleidingsplaatsen tweede fase niet wordt verruimd worden alleen al in 2021 26 artsen teleurgesteld in hun ambities. Dit heeft grote gevolgen voor het veld. Wij zien het als groot risico dat zij geen toekomst meer voor zichzelf zien in de publieke gezondheid en uitstromen naar meer toekomstbestendige opleidingen en beroepen buiten de publieke gezondheid. Dit geldt in het bijzonder voor aios waarvan het dienstverband (SBOH) stopt na afronden van de eerste fase. Graag wijzen wij u op de bijlage 1. bij deze brief, waarin de aios van nu vertellen hoe zij de ontstane situatie ervaren en welk effect deze situatie heeft op de keuzes die ze moeten maken.

Ook voor de instroom heeft het tekort aan opleidingsplekken gevolgen: de onzekerheid over de mogelijkheid om de opleiding tot geneeskundig specialist, de arts M+G, af te kunnen maken, zal veel artsen afschrikken. Daar kan geen arbeidsmarktcampagne tegenop.

Voor JGZ-organisaties c.q. GGD'en dreigt hiermee een toenemend tekort aan artsen te ontstaan. Dit tekort komt nog bovenop de huidige capaciteitsproblemen tijdens de coronacrisis, met onvoldoende adequate uitvoering van maatschappelijke opdrachten tot gevolg.

Voldoende praktijkopleiders voor de toekomst garanderen

Vanwege de verwachte uitstroom van huidige praktijkopleiders (vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd) is het noodzakelijk voor de toekomst om opleidingsplekken te garanderen om nieuwe praktijkopleiders op te leiden. Borging van een infrastructuur van praktijkopleiders is van groot belang voor de continuïteit en kwaliteit van de opleiding van aios.

Voorstel

Wij realiseren ons dat de huidige context van landelijk bestuur beperkingen in oplossingsmogelijkheden voor het ontstane capaciteitstekort met zich meebrengt. Daarom reiken wij hierbij graag een budget neutrale, praktische en haalbare oplossing aan. In 2021 zijn minimaal 44 opleidingsplaatsen eerste fase opleiding arts M+G Jeugd niet ingevuld. Er zijn 26 opleidingsplaatsen tekort voor de tweede fase opleiding arts M+G Jeugd. Opheffen van het schot tussen de eerste en tweede fase leidt ertoe dat het bestaand budget van de opleiding effectief ingezet kan worden. Hierdoor kan het aantal opleidingsplaatsen tweede fase arts M+G Jeugd zodanig verruimd worden dat alle huidige sollicitanten verzekerd zijn van een opleidingsplaats.

Alleen als deze maatregelen op korte termijn doorgevoerd worden, lukt het -met continuering van de inspanningen van de afgelopen jaren- op langere termijn om structureel voldoende en passende instroom in de publieke gezondheid te borgen.

Met vriendelijke groet,

Astrid Nielen, voorzitter AJN Jeugdartsen Nederland

Elise Buiting, voorzitter Koepel voor Artsen Maatschappij + Gezondheid

Tijs Rutgers, voorzitter Landelijk Overleg Sociaal-Geneskundigen in Opleiding

Hugo Backx, directeur GGD GHOR Nederland

Angela Bransen, directeur ActiZ Jeugd

Jeannette de Boer, Arts M+G, Hoofd opleidingen M+G NSPOH

Milo Vedder, directeur Stichting Sociaal Geneeskundige Opleidingen in Nederland

Kees Esser, Voorzitter Raad van Bestuur SBOH

Karien Wielaart-Oomen, Hoofd opleiding arts M+G, profiel JGZ TNO – Innovation for life

Bijlage 1.

Quotes van aios die reageren op de onduidelijkheid rond tweede fase

'Door de onduidelijkheid rond de plaatsing van de 2e fase overweeg ik over te stappen naar een ander specialisme. Ik heb een weloverwogen beslissing genomen om mijn carrière voort te zetten in de jeugdgezondheidszorg. Een keuze waar ik nooit spijt van heb gehad. Tot nu. Ik ben 29 jaar oud en ik wil mijn carrière kunnen vormgeven. Ik wil de spreekkamer uit, wetenschappelijke ervaring opdoen, mijn weg vinden in grote gemeentelijke organisaties en richting geven aan het vakgebied. Op dit moment word ik hierin geremd doordat het onbekend is wanneer ik kan doorstromen naar de tweede fase. Daarmee is mijn toekomst onzeker.'

'Op dit moment overweeg ik om huisarts te worden. Als jonge arts heb ik in dat specialisme een beter toekomstperspectief en kan ik goede zorg leveren. Dat vind ik lastig, omdat Covid-19 het belang van ons (grotendeels preventieve) vakgebied nogmaals heeft onderstreept. Ook heb ik me erg ingezet om andere jonge artsen aan te trekken om ons vakgebied te versterken. Het is zo zonde dat we juist nu de kans niet krijgen om het verschil te kunnen maken als Arts Maatschappij + Gezondheid.'

'Vanuit de huisartsgeneeskunde heb ik de overstap gemaakt naar de JGZ. Ik vind het erg jammer dat ik nu alleen een profielaantekening heb en geen specialist ben. Daarvoor moet ik de 2e fase in. Maar door alle onduidelijkheid en de mogelijkheid dat je ver weg wordt geplaatst heb ik er geen motivatie meer voor. Opleider zou ik in de toekomst wel graag willen zijn maar dat wordt mij op deze manier wel moeilijk gemaakt.'

'Door corona is zelfs ruimte ontstaan om nog breder op beleidsniveau mee te denken, als arts maatschappij en gezondheid bij infectieziektebestrijding: Wat betekent het voor kinderen dat scholen sluiten en weer open gaan. Niet alleen voor de kinderen, maar voor de gehele maatschappij. En wat kan ik met mijn kennis bijdragen. Belangrijke redenen voor mij om de 2e fase te willen starten en niet te willen wachten, zoals ik dat bij de start van de opleiding voor ogen had. Ik wil mijzelf verder ontwikkelen als arts maatschappij en gezondheid. Het vakgebied kan nog naar een veel hoger niveau, ik ben ambitieus, een harde werker en heb oog voor het complete plaatje. Aangezien ik geen slachtoffer ben en wil zijn, heb ik naar mijn mogelijkheden gekeken. Dat betekent echter ook, dat ondanks dat ik enorm veel plezier heb in mijn huidige werk, ik nu ook kijk naar werkzaamheden buiten de jeugdgezondheidszorg.'

'Ik ben een ervaren jeugdarts en wil al lang de opleiding volgen. Door de komst van het landelijk werkgeverschap met de aantrekkelijke stages werd dat mogelijk. Het maakt me kwaad en verdrietig dat ik eerst 9 jaar hoor niet in opleiding te kunnen en nu na 2 jaar in opleiding te zijn, te horen krijg dat ik de opleiding niet kan afronden.'

'Als profiel arts stranden en niet kunnen door studeren voor arts maatschappij en gezondheid maakt dat ik niet of moeilijker in aanmerking zal komen voor het bekleden van bepaalde functies in de toekomst, zoals stafarts, in beleid of onderzoek of later als opleider van nieuwe jeugdartsen. Bovendien zal de titel profielarts jeugdgezondheidszorg over 30 jaar verlopen, wat betekent dat veel aios nog voor hun pensioen zelfs deze beschermde titel zullen kwijtraken.'

'Door het dreigende tekort aan tweede fase plekken is mijn carrière perspectief drastisch veranderd. Mijn plan was om na de eerste fase door te gaan met de tweede fase, omdat mijn ambitie groter is dan enkel het verrichten van werkzaamheden in de spreekkamer 'Nu het aantal kandidaten groter is dan het aantal opleidingsplekken is het zeer onzeker of ik volgend jaar wel kan beginnen aan de tweede fase. Dat demotiveert me enorm.'

'Ik ben met de opleiding begonnen met de toezegging dat ik een vierjarige opleiding (opgedeeld in 2x 2 jaar) tot specialist maatschappij en gezondheid, profiel JGZ zou gaan volgen. Door de onduidelijkheid rond plaatsing van de 2e fase ben ik enorm gaan twijfelen over mijn toekomst'.

'Het is voor mij belangrijk om de 2e fase aansluitend aan 1e fase te volgen. Dit is iets waar ik ontzettend naar uitkijk omdat ik op die manier zowel mijn blik als mijn takenpakket kan verrijken en het zal me helpen bij het bereiken van mijn vol potentieel als professional.'

'Door de onduidelijkheid rond de plaatsing van de 2e fase staat mijn toekomst op losse schroeven. Ik heb 2 jaar geleden als ervaren medisch specialist kindergeneeskunde de stap gemaakt naar de opleiding arts M&G, om de switch te maken naar een ander specialisme, niet naar een profielregistratie. Ik ambieer een carrière in management en beleid en de 1e fase is voor mij een tussenstap naar mijn uiteindelijke doel. Dat dit doel ineens onbereikbaar lijkt en ik als pionier in de opleiding tussen wal en schip lijk te raken frustrereert mij enorm. Zoveel, dat ik overweeg mijn oude specialisme weer op te pakken en hier mijn ambities ga proberen waar te maken.'

Redactie:
Raquel Abrahams, bestuurslid AJN
Tijs Rutgers, voorzitter LOSGIO